

Camouflage en militaire orde bij Fort Vechten

Duurzame entree en parkeerplaats Nationaal Waterliniemuseum



Historisch Fort Vechten wordt momenteel gerestaureerd om het Nationaal Waterliniemuseum te huisvesten. Parklaan landschapsarchitecten kreeg van projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie en provincie Utrecht de opdracht een passende hoofdentree met parkeerplaats te ontwerpen aan de Achterdijk in Bunnik. De gecamoufleerde vormgeving van de entree refereert naar de lange militaire geschiedenis die letterlijk verborgen ligt in en onder het landschap. In samenwerking met BAM Wegen en ketenpartners werd het totale inrichtingsplan een bolwerk van duurzaamheid.



Tekst: Geesje Rietveld
geesje@acquirepublishing.nl

Naast de A12 bij Bunnik, verscholen tussen de bomen in de weilanden, ligt Fort Vechten. Dit een na grootste fort van de Nieuwe Hollandse Waterlinie werd tussen 1867 en 1870 gebouwd om samen met het Fort bij Rijnauwen en Fort 't Hemeltje de Houtense Vlake te verdedigen. Sinds 1996 het eigendom van Staatsbosbeheer. Op het fort liggen zestien met grond bedekte en overgroeide gebouwen. Geëxploiteerd en beheerd door Stichting Werk aan de Linie vormen de oude wachtgebouwen, buitenforten, bastions, kazernes en batterijen de laatste jaren een prachtige locatie voor geschiedenisbeleving, recreatieve doeleinden en terugkerende evenementen.

Met veel aandacht voor de flora en fauna die in de loop jaar jaren bezit hebben genomen van het 17 hectare grote terrein en veel van de gebouwen, ondergaat het fort momenteel een restauratie en herbestemming. Waar mogelijk worden de donkere, koele ruimtes omgebouwd tot belevingsclusters waar het publiek op interactieve manieren de oude func-

**Na oplevering
verwachten
Utrecht en de
Nieuwe Hollandse
Waterlinie 80.000
bezoekers paar jaar**

ties van de bastions kan herbeleven of leren over de gevestigde vleermuissoorten. Andere delen van het complex zijn herbestemd voor onder meer horeca, vergaderfaciliteiten en ateliers. In een eenvoudige, door K2 Architecten ontworpen loods, zal het bezoekersinformatiecentrum worden gevestigd en achter de bomvrije kazerne zal een nieuw museum over de Nieuwe Hollandse Waterlinie worden gebouwd. Naar ontwerp van Studio Anne Holtrop ligt het museum gedeeltelijk ondergronds, en heeft het een patio met een levensgrote, inundeerbare maquette van de linie. Nieuwland bv, moederorganisatie van de huidige exploitant, zal het werk in de nieuwe situatie voortzetten.

Wanneer alles klaar is verwachten de provincie Utrecht en projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie ongeveer 80.000 bezoekers paar jaar te ontvangen die over paden zullen moeten worden geleid, zitgelegenheden moeten krijgen, kortom; prettig moeten kunnen verblijven in

rein hol en onder een flauwe helling te leggen, is het vanuit de omgeving minder zichtbaar. En er ontstaat een natuurlijke glooiing in plaats van een platte opgehoogde pannenkoek”, aldus Eekhout. **De vakken en rijroutes zijn bestraat met grijs betonnen gridtegels van v.d. Bosch Beton.**

Daar waar gereden wordt zijn de gridtegels ingestrooid met roodbruin baksteengranulaat van oude klinkers maar op het overgrote deel van het terrein is gras ingezaaid. Op de met gras ingezaaide parkeervakken zijn steeds twee stroken ingestrooid met het baksteengranulaat, om rijsporen te suggereren. Totaalresultaat is een geordend vlak met meerdere geometrische patronen en menselijke gebruikerssporen, dat in mooi contrast staat met het omringende, glooiende landschap en toch verrassend groen aandoet.

Sfeer en beleving in aanloop naar Fort Vechten

Vanaf de Achterdijk loopt een ter plekke gestorte ViaVerde voetpad parallel aan de entreebaan, twee en een halve meter breed. Ter hoogte van de rotonde voegt het looppad vanaf het parkeerterrein zich bij deze verharde wandelroute. Hier zijn fietsenstallingen gecreëerd van de oude betonpalen uit het voormalige hekwerk rondom de weide. Vanaf de rotonde lopen alle bezoekers in een

rechte lijn naar de grootste kazemat midden in het weidelandschap, waar het pad een knik maakt en koers zet richting de entreeburg. Op ieder deel van deze wandelroute zijn voor de oplettende kijker de verscholen betonnen schuilobjecten te zien.

Het wandelpad zal een bijzonder kleurproces ondergaan. “Het beton is erg wit, wat uit de toon valt in de gecamoufleerde vormgeving”, beschrijft Eekhout. “Door middel van staalzand hebben we de witte paden een aardekleur gegeven die past in de natuurlijke omgeving maar door de overeenkomsten met roest ook past in het militaire thema.” Staalzand heeft een heel fijne korrel en geeft onder invloed van oxidatie roestzetting af aan de ondergrond. Door het zand met een graszaaimachine op het beton te strooien ontstaat een egaal en transparant roestkleurig patroon op het duurzame beton. “In de loop der tijd zullen door slijtage de twee looprichtingen op het betonpad lichter worden, wat doet denken aan de karresporen van vroeger”, voorspelt De Kort.

De hele inrichting van de entree heeft als doel de bezoeker in de juis-

Genummerde grenstegels geven de militaire orde op het parkeerterrein aan

Bomen moesten worden geplant in gedolven loopgraven of opgehoogde terpjes

te sfeer te brengen. Behalve de beschreven verhardingen en objecten zijn ook groen en verlichting ingezet om die beleving te maximaliseren. Storende of kwetsbare elementen, zoals de grote informatieportalen boven de A12 of de eco-tunnel eronder, konden met beplantingsblokken en oude Romeinse bomensoorten aan het oog worden onttrokken en afgeschermd. Langs de randen van de entree zijn bestaande rozenstruwelen aangevuld en nieuwe gecreëerd. Her en der verstrooid werden meer Romeinse bomensoorten geplant. Op het opgehoogde parkeerterrein waren hiervoor geen extra maatregelen nodig, maar vanwege de archeologische waarden moesten de overige bomen worden geplant in voormalige, gedolven loopgraven of in opgehoogde boomterpjes met gebruik van worteldoek. Om de belangrijkste zichtlijnen vrij te maken worden langs en binnen de grachten van het fort een aantal specifieke, hoge bomen gerooid.

De verlichting op het entree-terrein heeft zowel een functionele als decoratieve functie. Twee functionele hoge lichtmasten, op de rotonde en het parkeerterrein, zijn gecamoufleerd met ooievaarsnesten in de toppen. De kleur van het licht is amber, een donkergele tint waarmee de meest voorkomende vleermuissoort in het gebied goed gedijt. De ledspots in het betonnen wandelpad en in de coupure voor de brug geven hetzelfde warme licht. In overleg met de exploitant, en om lichtvervuiling en energieverbruik te minimaliseren, is het lichtplan minimaal gehouden. “Het licht gaat alleen aan als er bezoekers zijn”, aldus Eekhout. “Alleen de kazematten worden in de avonden altijd aangelicht met warm wit licht. Sfeervolle oriëntatiepunten in een bijzonder landschap.” **SB**

